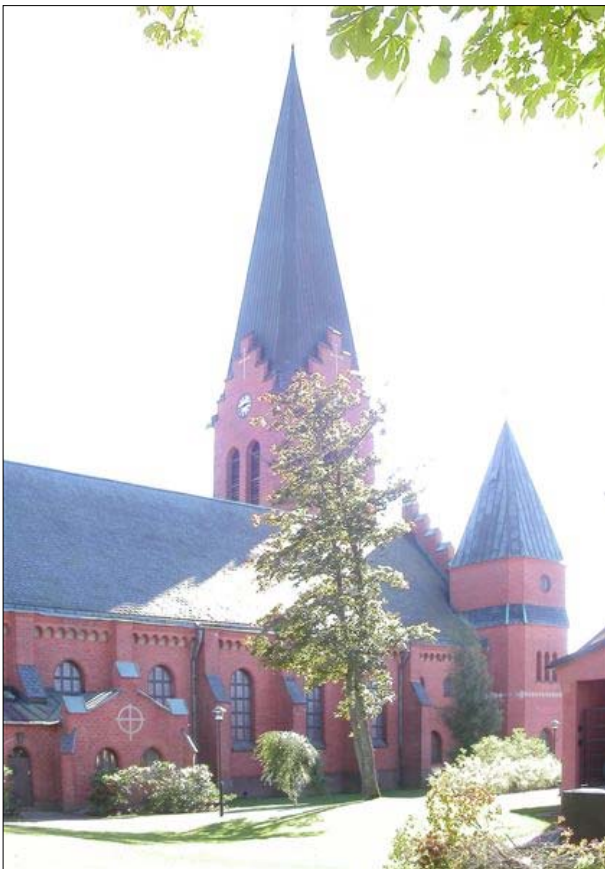

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Nässjö nya kyrka

*Nässjö församling i Nässjö kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM
Byggnadsvårdsrapport 2006:15

Jonas Haas

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Nässjö nya kyrka

*Nässjö församling i Nässjö kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Rapport, foto och ritningar: Jonas Haas. Grafisk design: Anders Gutehall. Tryckning och distribution: Lars-Göran Gustafsson

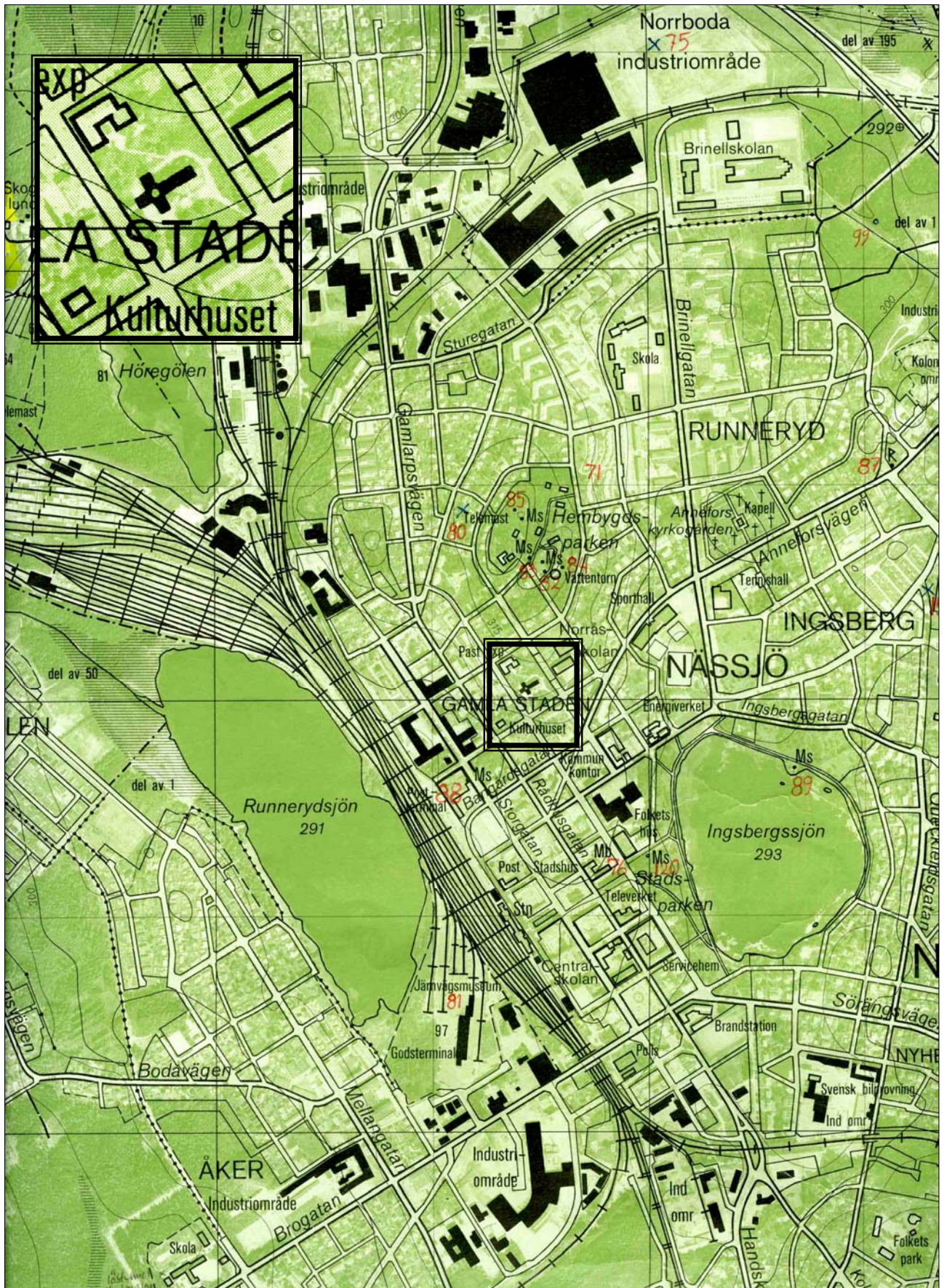
Jönköpings läns museum. Box 2133. 550 02 Jönköping Tel: 036-30 18 00. E-post: info@jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd: Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0133

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2006

Innehåll

Inledning	5
Bakgrund	5
Syfte	5
Inventeringens uppläggning	5
Kulturhistorisk bedömning.....	5
Sammanfattande beskrivning.....	6
Beskrivning och historik.....	7
Kyrkomiljön	7
Historik.....	7
Kyrkobyggnaden	10
Kulturhistorisk karakterisering och bedömning	12
Händelsehistorik	14
Källhänvisningar	18
Arkiv	18
Litteratur.....	18
Tekniska och administrativa uppgifter	18

Utdrag ur ekonomiska kartans blad Nässjö 6E 8g, 1988.

Inledning

Bakgrund

På uppdrag av bsv arkitekter och ingenjörer, Tranemo har Jönköpings läns museum utfört en kulturhistorisk inventering och karakterisering av Nässjö nya kyrka. Arbetet har utförts i samband med upprättande av vård- och underhållsplan för kyrkobyggnaden och ska ingå som en del av detta. I Nässjö församling har vård- och underhållsplanen upprättats av ingenjör Mikael Nilsson. Arbetet bekostades av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under 2005 och avslutades under 2006. Rapporten omfattar en genomgång av kyrkobyggnadens historik, beskrivning av exteriör och interiör och en beskrivning av dess kulturhistoriska värde. Antikvarie Jonas Haas vid Jönköpings läns museum har varit rapportansvarig.

Syfte

Syftet med karakteriseringen är att öka kunskapen om det kulturhistoriska arv som kyrkobyggnaden bär på. Mer konkret ska arbetet ligga till grund för de vård- och underhållsplaner som ska tas fram av varje församling och som är en förutsättning för att efter 2006 kunna söka kyrkoantikvarisk ersättning från stiftet. Rapporten ska också kunna ingå i länsstyrelsens och läns museets underlagsmaterial vid beslut i ärenden som berör kyrkobyggnaderna.

Inventeringens uppläggning

Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering och en arkivsökningsdel. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit länsstyrelsens arkiv över ärenden, med kopior från ATA:s arkiv i Stockholm. Jönköpings läns museum har också ett arkiv över handlingar och pressklipp mm. Befintlig hembygdslitteratur har använts i förekommande fall. Arkivuppgifterna utgör således en sammanfattning av genomgångna arkiv och omfattar inte en komplett beskrivning av händelser i kyrkans byggnadshistoria.

Rapporten är upplagd med en inledande kort sammanfattning, en beskrivning av kyrkomiljön och historiken i löpande text samt en beskrivning av kyrkans nuvarande utseende. Därefter följer den kulturhistoriska värderingen och bedömningen, och sist en händelsehistorik med händelser listade i kronologisk följd.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen har gjorts av Jönköpings läns museum i samarbete med Länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkas egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkor i stiftet och landet. Den kulturhistoriska värderingen och bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda byggnadsdetaljer utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort.

Inför varje planerad förändring eller större underhållsåtgärd skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Utifrån det kulturhistoriska värdet tas beslut om vilka åtgärder som får företas samt vilka som är berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Denna rapport ska finnas tillgänglig på Växjö stift, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Jönköpings länsmuseum samt på respektive kyrklig samfällighet.

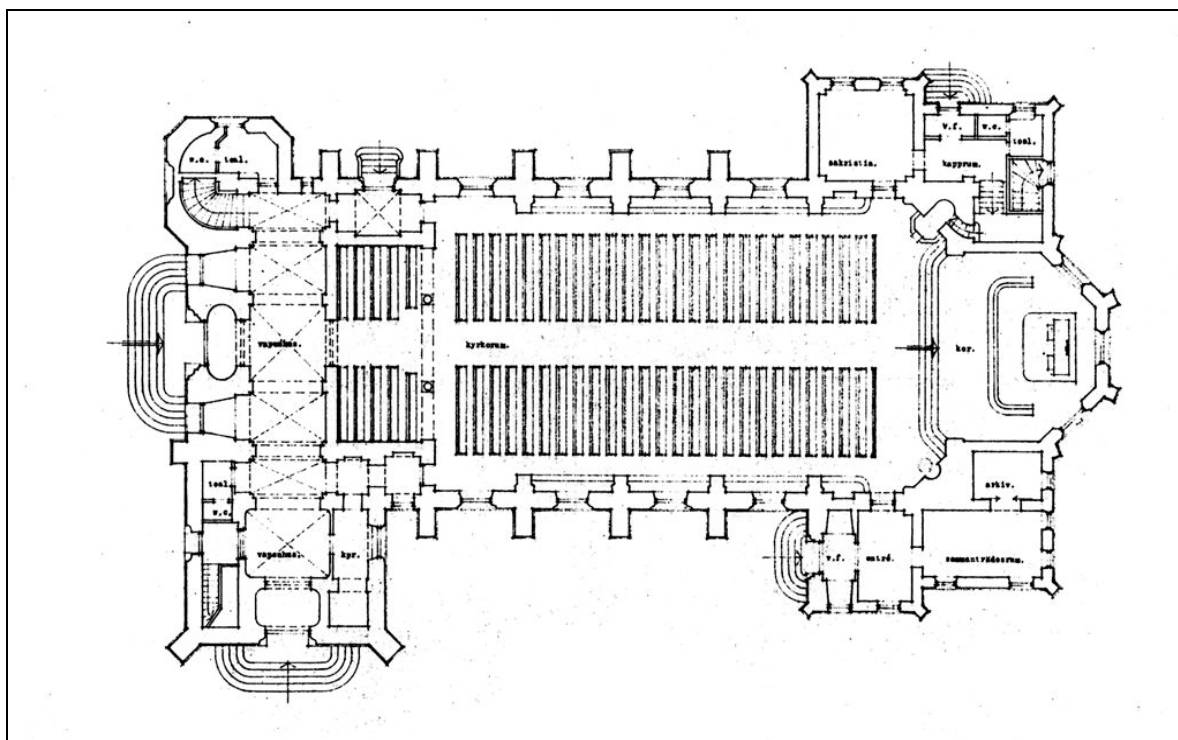
Sammanfattande beskrivning

Fastighetsbeteckning: Kyrkan 1

Nässjö kommun, Nässjö församling, Nässjö socken, Nässjö kyrkliga samfällighet, Vista kontrakt, Växjö stift, Jönköpings län.

Nässjö nya kyrka uppfördes under åren 1907 – 1909, då den äldre kyrkan i gamla Nässjö ansågs ligga för långt ifrån den nya stadsbildningen och vara för liten för dennes växande församling. Kyrkan ritades av stockholmskontoret Hagström & Ekman och är uppförd i nygotik med rött fasadtegel från Börringe tegelbruk. Västpartiet präglas av två torn av olika storlek, och i öst ligger koret i en femkantig absid. Norr och söder om koret ligger i små utbyggnader utrymmen för sakristia och ett mindre kapell, Marcuskapellet. Kyrkan är en enskeppig salskyrka med spetsbågsvalvt långhus med karaktäristiska stora tegelbågar. Under åren har kyrkan genomgått ett antal restaureringar, som främst har påverkat koret och dess innehåll. Kyrkans interiör är i ursprungligt skick i främst långhuset, medan den i koret speglar ändringar från 1920-tal (valvmålningarna), 1960-tal (glasmålningarna av konstnär Elis Lundquist) och 2000-tal (det nya altaret). Orgeln är från 1958 och tillverkad på Hammarbergs Orgelbyggeri. Exteriören är i stort sett oförändrad och åtgärder på denna har främst varit kopplade till underhåll på fasadteglet som delvis har fått bytas ut på grund av frostsprängningar.

Nässjö nya kyrka är ett sent exempel på den nygotik som präglade den expansiva kyrkobyggnadsepoken mellan ca 1890 och 1910. Kyrkans exteriör är välbevarad och ger en bra och tidstrogen bild av kyrkan i dess ursprungliga skick, medan interiören med sina ändringar speglar den historia som kyrkan varit med om.

Plan över Kråkshults kyrka, hämtad ur Unnerbäck 1994.

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Nässjö nya kyrka ligger strax norr om Nässjö centrum. Nässjö stads framväxt är tätt sammankopplad med södra stambanans framdragande 1864. Kring den nya järnvägsstationen lades från början en stadsplan i form av ett rutnätssystem som utgick från ett torg och en esplanad framför järnvägsstationen. Nya järnvägslinjer (Oskarshamn 1874, Halmstad 1882 och Kalmar 1914) och etablering av nya industrier innebar ytterligare expansion. Idag är Nässjö en kommun med ca 30 000 invånare varav tätorten har ca 17 000 invånare. Den nya kyrkan lades i utkanten av det dåvarande centrumet och omges idag huvudsakligen av blandad bostadsbebyggelse från 1900-talet. Norr om kyrkan ligger församlingens nya församlingshem från 1997, som har direkt förbindelsegång med kyrkan under jorden.

Flygbild över kyrkan och närmaste omgivningar, fotograferad 1947 av AB Flygtrafik. Jönköpings läns museum.

Historik

Nässjö ursprungliga by och kyrka och ligger idag ca 5 km norr om dagens Nässjö. När Södra stambanan drogs fram 1864 uppfördes järnvägsstationen inte i den dåvarande byn Nässjö, utan en bit söderut. Det nya samhället som växte upp kring järnvägsstationen blev snart större än

gamla byn och diskussioner uppstod om att bygga en egen kyrka för att slippa den långa vägen till gamla kyrkan. 1893 startade på privat initiativ en insamling och samtidigt bildades en kyrkobyggnadsfond under ledning av pastorn O G Pleijel. Året därpå bildades sällskapet Lutherska Kyrkobyggnaden som drev frågan vidare. Efter långa diskussioner om kyrkans placering enades man 1905 om den nuvarande platsen vid "utsiktshöjden" och 1907 fick man in ritningar från arkitektfirman Hagström & Ekman i Stockholm. Kyrkostämman antar direkt förslaget och arbetena påbörjas i juli 1908. Den 19 december 1909 invigs kyrkan av biskop N J O H Lindström, ca ett halvår försenat bland annat beroende på den rikstäckande storstrejken.

Vid invigningen och fram till 1926 användes i nya kyrkan det gamla altarkorset från gamla kyrkan, ett typiskt klassiserande enkelt kors med svepeduk hängande över sig. På grund av förseningen väntade man med att måla koret och detta färdigställdes istället under 1910. Konstnären Knut Lindblom i Stockholm gjorde ett för kyrkans stil passande nygotiskt måleri

Interiör mot koret i det skick kyrkan var i mellan 1910 och 1926. Foto: A Hegethorn. ATA.

med tre änglar i helfigur ovanför de tre fönsteröppningarna. Nedre delen av väggarna i koret närmast golvet försågs med draperimålningar och triumfbågen försågs med en riklig dekor och en dekorbård med texten "Kristus har älskat församlingen och utgivit sig själv för henne".

1926 genomgår kyrkan de första omfattande förändringarna. Den nygotik som redan vid uppförandet var något omodern försökte man nu ytterligare mildra genom att måla över all dekor i koret. Dessutom tyckte man att korets färgsättning illa passade med den övriga färgsättning med ljusgula väggfält och röda tegelbågar och inredning. Istället målades en mer tidsenlig stiliserad blomsterdekor i marmorerade fält i en mjukare och varmare färgskala som

bättre harmonierade med övriga kyrkorummet. Det mittersta korfönstret murades igen och det nyklassicistiska korset ersattes av ett nytillverkat altarskåp med tre målningar. Över den mittersta målades över det igenmurade fönstret ett stort grekiskt kors inskrivet i en cirkel. Mitt över triumfbågen placerades på medeltida sätt en tvärbalk med det medeltida krucifix som tidigare suttit i Nässjös gamla kyrka. Andra ändringar som gjordes omfattade ommålning av den ekgula bänkinredningen (till en brun-grön-svart marmorering), predikstolen fick ett ljudtak liksom dopfunten en baldakin.

1946 gjordes ett omfattande restaureringsprogram för kyrkan. Enligt planerna skulle kyrkan bland annat målas om, korets fönster muras igen och två nya halvfönster tas upp i norr och söder. Programmet genomfördes aldrig i sin helhet och omfattningen är osäker – troligen begränsades arbetena till någon form av ljusare ommålning av långhusets valv.

1958 byttes den ursprungliga orgeln ut mot en ny och modern, tillverkad av orgelbyggaren Hammarberg, med fasad ritad av arkitekt Torsten Leon Nilsson. Den nya orgeln har 30 stämmor och sammanlagt 1800 pipor.

Nästa renoveringsprogram som upprättades 1961 blev mer genomgripande och utfördes också i sin helhet. Korets mittfönster togs nu upp och i de tre fönstren sattes nya glasmålningar in, i en teknik med hugget arkitekturglas – i s. k. glashällsteknik. De är utförda av konstnär Elis Lundqvist, Huskvarna som för övrigt anses som den som införde tekniken till Sverige på 1950-talet. Det gamla altaret med triptyken av Gunnar Erik Ström flyttas upp på orgelläktaren och ersättes i koret av ett murat altare, koret målas ljusare men dekoren från 1926 behålls.

Ändringar under 1900-talets senare del omfattar främst en ny kororgel (1962) och ändringar av utrymmen i anslutning till vapenhuset och sakristian. 1971 flyttades den gamla medeltida dopfunten tillbaka till Nässjö gamla kyrka och ersattes av en nytillverkad. 2000 genomgick kyrkan igen en invändig restaurering som nu syftade till att återgå till ursprunglig färgsättningen i så stor omfattning som möjligt. I bevarade och orörda skrubbar hittades en del ytor som inte målats över, båda vad gäller snickerier och väggytor. Ett nytt altare sattes också upp i kyrkan vid denna restaurering, kyrkans fjärde sedan dess invigning. Problem med söndervittrat fasadtegel gjorde sig påmint redan under 1930-talet, och återigen 2003 då främst delar av tornet murades om.

Kyrkobyggnaden

Nässjö nya kyrka är en enskeppig salskyrka i nygotisk stil, uppförd i sydväst-nordostlig riktning på en höjd norr om Nässjö centrum. Kyrkan har två torn i väster, ett mindre i nordvästra hörnet som leder upp till orgelläktaren och ett större resligt torn i sydvästra hörnet med en spetsig spira. I öster finns kor med utbyggnader i norr för sakristia och i söder för ett mindre kapell, det s.k. Marcuskapellet. Fasaderna är murade i kryssförband med rött fasadtegel från Böringe tegelbruk, senare kompletterade med frostbeständigt tegel från Minnesberg. Det högresta sadeltaket är lagt med skiffer, medan tornspirorna är klädda med kopparplåt. Kyrkan är uppförd i vad som kallas baltisk tegelgotik, men skiljer sig främst i västpartiet från de tidigare versionerna. Västpartiet är uppdelat i tre delar; ett lägre torn i norr, ett gavelparti med dubbla trappstegsgalar i mitten och ett högt torn med ljudlouckor i söder. Huvudingång finns i mittpartiet samt i det södra tornets södra fasad, idag används huvudsakligen den södra ingången i tornet pga av drag när den västra ingången hålls öppen. Fasaderna artikuleras stiltypiskt med strävpelare på långsidorna (täckta med skiffer), trappstegsgavlar, spetsbågsmotiv i fönster- och dörrvalv, profiltegel i valv och listverk, rundbågsmotiv i friser. Kyrkan vilar på en sockel av slåthuggen röd granit. Exteriören är välbevarad och har inte genomgått några större förändringar. Ändringar rör främst underhåll i samband med takomläggning då skiffer på sakristian och markuskapellet ersatts av plåt, samt en del utbyte av söndervittrat tegel.

Invändigt präglas kyrkan främst av det stora och luftiga kyrkorummet med de murade valvbågarna. Interiören är hållen i en sentid form av nygotik enligt ursprunget, men präglas även av senare tiders förändringar, främst komna till uttryck i koret. Koret ligger i en femkantigt avslutad korabsid med glasmålningar från 1960-talet och ett murat altare från 2000. I koret finns även valvmålningar från 1926. Predikstolen i den norra nischen bredvid korbågen är ursprunglig medan dopfunten av kalksten i den motstående nischen söder om koret är tillkommen 1971. Kyrkans tidigare dopfunt var den medeltida dopfunt som hade använts i Nässjö gamla kyrka och flyttades tillbaka då den nya dopfunten införskaffades. I långhuset är det framförallt de påtagliga valvbågarna av murat rött tegel med vita fogar som märks. Väggar är vitkalkade. Golvet polerade kalkstensplattor är ursprungliga,

Nässjö nya kyrka sedd från väster.

Interiör, vy mot koret.

listverk, socklar, bänkinredning och dörrar med reliefskruna växtmotiv likaså. Bänkinredningen är ådringsmålat i gulbrunt, med öppna gavlar. De tre främre bänkraderna har tagits bort för att ge plats åt kören, likaså de fem bänkraderna som ursprungligen låg under orgelläktaren. Under orgelläktaren har getts utrymme för manöverbord för ljus och ljud, samt en andaktsplats med ljushållare. På respektive sida om ingången från vapenhuset hänger i samma utrymme sidomålningarna i den altartriptyk av Gunnar Erik Ström som stod i koret från 1926 till 1961. Läktarpelare och läktarbröstning är marmorerade i brunt och grått med guldförgyllda listverk.

Orgeln på orgelläktaren är från Hammarbergs orgelbyggeri och installerades 1958. Orgeln är helt modern till sitt yttre och större och bredare än den ursprungliga, med fasad ritad av arkitekt Torsten Leon Nilsson. Bakom orgeln finns på samma plan utrymmen för samling och för körövningar. En av skrubbarna vid norra trapphuset har kvar ursprunglig färgsättning på väggar och snickerier vilket är värdefullt att bevara som referens för framtiden eftersom de flesta andra ytor är övermålade.

Sakristian är huvudsakligen modernt inredd med en andaktsaltare och piscina från 1967, lackat furugolv. I sidoutrymmena som byggts om har inretts ett rum för liggande förvaring av textilier. I motsvarande sidobyggnad söder om koret är Marcuskapellet inrett med ett enkelt och modernt träaltare med kors, flyttbara stolar, furugolv, vitmålade väggar och spetsbågsformade fönster.

Långhuset med bänkkvarter, orgel och orgelläktare, vy mot väster från predikstolen.

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Nässjö kyrka är uppförd 1907-09 och är ett tydligt uttryck för sin tid. Kyrkan berättar om Nässjös snabba tillväxt kring sekelskiftet och om den nya stadens självständighet gentemot den gamla orten Nässjö ca XX kilometer norr om nuvarande centrum.

Exteriören är en tydlig och en sen exponent för det nygotiska kyrkobyggandet, som vid denna tid höll på att avklinga i Sverige. Antalet nya kyrkobyggnationer minskade under 1900-talets första årtionde och någon ny självklar kyrkobyggnadsstil hade ännu inte ersatt den nygotiska som dominerat under de senaste två årtiondena. Volymbehandlingen är dock inte lika traditionell som i de äldre nygotiska kyrkorna, utan mer framåtblickande i sin friare gruppering. Värdefulla drag i exteriören är den friare volymgrupperingen av olika byggnadsdelar, materialautenticiteten i form av fasadtegel, takskiffer och plåtarbeten.

Interiören speglar exteriören, främst i långhuset som är den del av kyrkorummet som är i bäst samklang med de ursprungliga intentionerna. Långhuset präglas av de framträdande tegelvalvsbågarna mot de ljusa väggarna, ett tema som går igen i bland annat det nya altaret. Bänkinredningen är ursprunglig och målad i ekimiterande ådringsmålning efter nygotiska ideal. Dörrar, golvlister med rika profiler, etc. medverkar till känslan av autenticitet. Koret har genomgått flera förändringar och visar idag upp spår från 1920-tal, 1960-tal och 2000-tal. Genom de påtagliga förändringarna ligger korets kulturhistoriska värde främst i den historia som förändringarna berättar om. Glasmålningarna är utförda av Huskvarnakonstnären Elis Lundquist och har ett konsthistoriskt värde som tidstypiska för sin tid, dessutom räknas Elis Lundquist som den som introducerade tekniken med glashällsmålningar till Sverige, varför de även har ett kulturhistoriskt värde kopplade till konstnären.

Övriga utrymmen som sakristian, Marcuskapellet, orgelläktaren med anslutande utrymmen för samlingar etc. är ändrade med nya ytskikt i senare tider men många av de ursprungliga detaljerna finns ändå kvar. Tornutrymmet som är intakt med ursprungliga bjälklag mm, är förknippat med byggnadsteknikhistoriska värden. Ett antal delar ur äldre inventarier och inredning förvaras här, vilket berättar om användandet av kyrkan som gudstjänstrum i äldre tid.

Den mittersta glashällsmålningen, av Elis Lundquist från 1961 i koret, det målade valvet i koret från 1926, samt ursprungliga träsniderier i ett dörrblad från 1907.

Sammanfattning

- Kyrkans exteriör är ett tydligt exempel på nygotikens sena fas där stilen utvecklats från rent stilimiterande till en friare volymbehandling. Exteriören är stilren och i så gott som ursprungligt skick. Särskilt värdefulla uttryck för detta är detaljrikedomen samt material såsom fasadteglet, skiffern som taktäckningsmaterial och naturstenen i sockeln.
- Ett karaktärsdrag i interiören är de många olika tidsskiktens närvaro i kyrkorummet, speglade genom målningsskikt, triumfkrucifix, altare, dopfunt, korfönster, tavlor i utrymmet under orgelläktaren, orgeln på läktaren respektive i koret, inredning av Marcuskapellet och sakristian mm.
- Kyrkorummet har en hög grad av ursprunglighet i långhuset, vilket är viktigt för att hålla ihop interiören med sina olika tidsskikt, samt för att förankra sambandet mellan exteriör och interiör.
- Koret är i sin nuvarande form ändrat efter tre olika tiders ideal – 1926, 1961 och 2000. Dessa ändringar uttrycks genom måleri i valv, glasmålningar och i altaret, och speglar den historia kyrkan varit med om.
- Trots många och omfattande renoveringsprogram under åren har en stor del ursprungliga detaljer bevarats, så som dörrhandtag, listprofiler, ledarstänger i trapphus, nyckelskyltar mm.
- Äldre föremål tagna ur bruk och förvarade på vind och tornkammare har ett stort värde i berättandet om kyrkans historia som gudstjänstrum.

Altaret och dopfunten är två moderna inslag, altaret från år 2000 och dopfunten från 1971.

Händelsehistorik

- 1275-1325 Specifika inventarier – triumfkrucifix. Från 1200-talets senare del eller 1300-talets början, överflyttat från gamla kyrkan 1926. (ATA)
- 1907-09 Nybyggnad.
Kyrkan uppfördes efter ritningar av arkitekterna Hagström & Ekman, Stockholm. 19 december 1909 stod kyrkan klar för invigning. Rött fasadtegel från Börringe. Bänkar, predikstol, altarring och läktarbarriären tillverkades av Odéns mekaniska verkstad, Jönköping. Entreprenör för bygget var byggmästare Forsberg i Göteborg. (JLM)
- 1910 Arkitekturbunden utsmyckning – måleri, interiör.
Koret med triumfbåge målas av konstnär Knut Linblom, Stockholm. (JLM)
- 1915 Vård/underhåll – tak. Tornspiran försågs med utkastare för vattenavledning. (ATA)
- 1926 Ändring – restaurering, interiör. Ommålning av koret i mjukare och varmare färgskala som bättre skulle harmoniera med övriga kyrkans ljusgula och röda färgsättning. Det centrala korfönstret murades igen. Nytt altare med altarmålningar av Gunnar Erik Ström. Predikstol fick ljudtak, dopfont fick baldakin. Dörren i koret murades igen. Altarbarriären förses med fyllningar, målas liksom nya altaret i kraftig marmorering. Korets fönster förses med innerbågar. Elektrisk belysning i koret. Tegelimiterande målning på inre triumfbåge och båge vid orgelläktare. Predikstol marmoreras. Läktarens baldakiner avlägsnas. Orgel, läktarbarriär och läktarstolpar marmoreras. Tvärbalk sätts in i triumfbågen och triumfkrucifix överflyttas från gamla kyrkan. Rengöring och konservering av triumfkrucifix, 1700-tals bemålning avlägsnas. Under ledning av arkitekt Anders Roland. (ATA, JLM)
- 1931 Reparation (okänd omfattning). (ATA)
- 1932 Ändring. Nya karmar till ingångsportarna, portarna flyttas ut något. Ny tröskel. (ATA)
- 1933 Ändring – interiör. Inredning av två vattenklosetter. (ATA)
- 1935 Vård/underhåll – exteriör. Utbyte av ca 600 fasadtegel på grund av vittring. Fasaderna beströks med tätningsämnet Zetrine (enligt uppgift bestående av någon gummikomposition) (ATA).
- 1941 Vård/underhåll – exteriör. Ungefärlig tidpunkt. Söndervittrat tegel på främst västra sidan av tornet utbytes mot frostbeständigt tegel från Minnesberg. Omputsning av vittrade innerväggar i tornet. (ATA)
- 1942 Fast inredning – orgel.
Orgeln genomgick en renovering. (JLM)

-
- 1946 Vård/underhåll – målningsarbeten, interiör. Invändig ommålning efter program av arkitekt Johannes Dahl, Tranås, varvid färgsättningen gjordes ljusare. Den ljusgula bemålningen av väggfälten och de brunmålade balkarna i långhusets valv målades då troligen vita. (ATA)
- 1953 Specifika inventarier – tornur.
Ett nytt tornur installerades och det gamla överfördes till Nässjö gamla kyrka. (JLM)
- 1958 Fast inredning – orgel. Den gamla orgeln ersattes med en ny Hammarbergsorgel. Orgelfasad ritad av arkitekt Torsten Leon Nilsson. (ATA, JLM)
- 1961 Ändring – restaurering. Kyrkan genomgick en restaurering efter program av arkitekt Johannes Dahl, Tranås. Det igenmurade mittersta fönstret i koret tas upp igen och nya korfönster i arkitekturglas efter konstnär Elis Lundqvist sätts in. Nytt altare av slammat rött tegel, det gamla flyttas till utrymmet bakom orgeln på orgelläktaren. Korets valv kalkmålas i ton som är något gråvitare än övriga kyrkans väggar, befintlig dekor behålls dock. Ommålning av altarring. Kandelabrar borttages. Ny kormatta av Agda Österberg, Varnhem. Ljudtaket över predikstolen plockades bort, liksom baldakinen över dopfunten. (ATA)
- 1962 Fast inredning – orgel.
En ny kororgel tillkom. Orgeln tillverkades av orgelbyggare Hammarberg, Göteborg. (JLM)
- 1963 Ändring.
Ett väntrum inreddes i vapenhusets norra del. (JLM)
- 1964 Ändring.
Marcuskapellet inreddes detta år. (JLM)
- 1966 Vård/underhåll – takomläggning. Skifferklädda ytor läggs om med kopparplåt på valda delar av sidoskeppen. (ATA)
- 1967 Vård/underhåll – målningsarbeten, interiör. En inre ommålning av väggar, tak - från ljus grågult till kalkvitt. Underhållsmålning av bänkinredningen, fönster, dörrar etc. (ATA, JLM)
- 1967 Ändring. Ombyggnad av kapprum vid sakristian till att även omfatta en skrudkammare, toalett och tvättrum. Ny piscina i sakristian, gamla piscinan av koppar borttages. Nytt andaktsaltare. (ATA)
- 1969 Vård/underhåll.
Takreparationer gjordes av takytorna vid Marcuskapellet. (ATA, JLM)
- 1969 Specifika inventarier – kyrkklocka.
En ny kyrkklocka togs i bruk. (JLM)

-
- 1971 Specifika inventarier – dopfunt. Ny dopfunt av röd jämtlandskalksten, enligt ritningar av Johannes Dahl. Gamla dopfunten (av sandsten från 1200-talet) flyttas tillbaka till Nässjö gamla kyrka. (ATA)
- 1976 Ändring. Efter program av Johannes Dahl Arkitektkontor AB, Tranås, plockades tre av de främre bänkraderna bort för att göra plats för kören. (ATA, JLM)
- 1979 Ändring. Nya toalettutrymmen vid vapenhus och i läktarplanet efter program av Johannes Dahl Arkitektkontor AB, Tranås. (ATA, JLM)
- 1982 Teknisk installation – larm. Ett inbrottslarm installerades. (JLM)
- 1983 Vård/underhåll – takomläggning. Efter program av Johannes Dahl Arkitektkontor AB lades kyrkans skiffertak om. (JLM)
- 1986 Vård/underhåll – takomläggning. Kyrktornet genomgick reparationer efter program av Byggkonsult Gert Johansson, Älmhult. I samband med dessa arbeten omtäcktes koppartaket på tornet, och det gamla järnkorset ersattes med ett nytt, rostfritt, kors som målades svart. Tillstånd gavs att ställa upp det gamla korset som dekoration utanför kyrkobyggnaden. (JLM)
- 1987 Ändring. En förändring av inredningen under läktaren gjordes efter ritningar av Johannes Dahl Arkitektkontor AB, Nässjö. Förslaget innebar att det bakre bänkkvarteret under läktaren plockades bort och magasineras. Plats ordnades istället för ljusbärare och manöverbord för ljudanläggning. (ATA, JLM)
- 1997 Nybyggnad. Ett nytt församlingshem uppfördes efter ritningar av Hammarströms arkitektkontor AB. Församlingshemmet utformades med en förbindelsegång till kyrkobyggnaden. (ATA, JLM)
- 1996 Ändring. En demonterbar handledare monterades i koret. Utformning efter ritningar av arkitekt Curt Andersson, Jönköping. (JLM)
- 2000 Ändring – restaurering. Kyrkan genomgick en invändig restaurering under ledning av arkitekt Bo Ahlqvist, Nässjö. Nytt altare efter ritningar av Bo Ahlqvist, med ny framflyttad placering. Altarringen delas och öppnas upp i mitten. Invändig ommålning av kyrkorummet; tak, bänkar (ny gulbrun ådringsmålning enligt ursprunget) och efter tilläggsbeslut även väggarna. Tegelimiterande målning på vägg under läktare målas över. Takbjälkar målas åter enligt ursprunget i avvikande färg gentemot väggytorna. Invändig ommålning av vapenhuset. Ommålning av samtliga dörrar, fönster och listverk. Kalkavfärgning och omputsning av läktare, sakristia, vindfång vid entréer samt Marcuskapellet. Byte av golv i sakristia och kapell. Inredning av skrudrum med möjlighet för liggande förvaring (JLM)
- 2000 Konservatorsarbeten. Kyrkans triumfkrucifix konserverades av konservator Ninni Ekre, Jönköping. (JLM)

-
- 2002-03 Vård/underhåll. Kyrkan genomgick fasadarbeten. Vittrat fasadtegel på tornets västfasad, långhusets östra trappgaveln samt hörnsträvpelare utanför förrummet till kapellet ersattes med nytt. Omkring 400 stenar byttes ut. (JLM)
- 2004 Teknisk installation. Fasadbelysning monterades detta år. (JLM)

Interiör mot öster 1925. Foto: Anders Roland. ATA.

Källhänvisningar

Arkiv

Jönköpings läns museums arkiv. (JLM)

Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv. (JLST)

Antikvarisk topografiska arkivet, Stockholm, genom kopior i länsstyrelsens arkiv. (ATA)

Litteratur

Kulturminnesvårdsprogram för Nässjö kommun, Jönköping 1991

Rydén, Josef, *Nässjö under järnvägsepoken*, Värnamo 1981

Sandgren, Eva, *Nässjö kyrka – kyrkoberivning*. Eksjö 1996

Tekniska och administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr: B282/05
Beställare: bsv arkitekter & ingenjörer, Tranemo
Fastighetsägare: Nässjö församling
Rapportansvarig: Jonas Haas
Foto: Jonas Haas
Län: Jönköpings län
Kommun: Nässjö kommun
Socken: Nässjö socken
Fastighetsbeteckning: Kyrkan 1
Belägenhet: Ekonomiska kartans blad Nässjö 6E 8g, 1988

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv